

הלכות שבת סימן שמה

ר ה"ו שם ש פרימא שם ד' ת שם פרימא רש"י א שם פרימא ופרש רש"י ק"ו זית פרימא ב בית לחנו וזית מפרקעו לרשות הרבים והפריש שחבוב בטור והביא חוב רש"י הוא דעת הרמב"ם בפני ד' ובר פתח חוב המפור שש חולקין עלי ב שם ג הרמב"ם בפני ד' שם פרימא א ה שם

(מו) לפי מדותיהם: **יד** האיתה הוא פרמלית, מקום שאין הלוחף לרבים, (מח) *שגגון גם (מט) ובקעה, ואצטננית ואצטבא (פרוש אצטננית, מקום שלפני החניות שיושבים שם הסותרים, ואצטבא הוא מקום שמניחין עליו פרקמטיא) (יג) (נ) שלפני העמודים ברשות הרבים (נא) והיא הרחבה (נב) ארבעה וגבוה משלשה (נג) ועד עשרה, אגרון זית הסמוכה לרשות הרבים (נד) כגון מבואות שיש להן שלש מחיצות (נה) ואין להם לחי או קורה ברביעית (טו), ברשות הרבים (נו) שהוא מקרה, יתל (נז) שיש בו ארבעה על ארבעה (נח) ואינו גבוה עשרה וכן חריץ שהוא ארבעה על ארבעה ואינו עמק עשרה: **טו** *בית שאין תוכו עשרה וקריו משלימו לעשרה (טז) *ויש בו ארבעה על ארבעה, (ס) *תוכו פרמלית (סא) ועל גבו רשות היחיד. (סב) הוא חוקק בו ארבעה על ארבעה (סג) אפלו באמצע (יד) רחוק

באר היטב

(יג) רחוק, עמ"א שהעלה דאם אין גבוה ע' המקרי, בעיניו שיהא חקק סמוך לכתל פחות מג' טפחים, ע"ש:

(יג) שלפני, אבל בין העמודים, אפלו אין רחבים י"ג ושלשי, כיון שרבים בולעים בהן הם טפלים; משא"כ במקווי שכתב בסעיף ט, מ"א, ע"ש:

באר הלכה

בג"ש סעיף י: (מו) לפי מדותיהם. בארתי לעיל בסעיף קטן יא, עין שם: **יד** (מח) כגון ים. והוא הדין (ז) נהר. ואף על גב דמצי לא מבטלי מחיצתא, כמו שכתבנו בסעיף יא, יש לומר, דכל חריץ שאינו משוער כפי שיתקלט גבה עשרה טפחים מתוך ארבע אמות לא הו' רשות היחיד, ומצי הוא שאצל שפתו אינו עמק כל כך תפק וכן פתח המגן אברהם]. ובמאירי נזכר השעם, (נא) משום שהמחיצות רחוקות זו מזו מאד³⁷, אינן מצטרפות לעשות מה שביניהן רשות היחיד, ולפי זה אפלו אם אצל שפתו הוא עמק, גם כן אינו רשות היחיד מן התורה משעם זה וננהר, אף על גב דשתי מחיצות אינם רחוקות זו מזו, כיון דאינן השנים הם רחוקות זו מזו כפי פרסאות, אינם מצטרפות לאלו השנים]. ואפלו לפי דברי המגן אברהם, מדרבנן פרמלית הו' בכל ענין, כמו שמוכח ממנו בסוף דבריו. ואם היה רק מים ברשות הרבים ורשות הרבים מהלכת באו³⁸, אם אינה עמקה עשרה טפחים, אף על פי שאינה רחבה ארבעה טפחים (נג) ועל דתי"וה רב מדלגין עליה ואין מהלכין בתוכה, אף על פי כן הו' רשות הרבים [והוא הדין אם היה דף מנה על הרקק ובגני אדם עוקרים עליה, הו' רשות הרבים]. וברש"י דף ק משמע קצת דלא הו' רשות הרבים אלא אם כן הרבה בגני אדם עוקרים בתוכה. ואם הרקק עמקה עשרה ורחבה ארבעה טפחים, הו' פרמלית, כמו גם ורמב"ם פרק יד. ועין בפרי מגדים דמסתפק לומר, דרק לחמרא הו' כפרמלית שלא להוציא מתוכה לרשות היחיד, אבל מן התורה (נג) ורשות היחיד הוא: (מט) ובקעה. מקום שדות שאין מקף מחיצות: (ז) שלפני העמודים. עמודים הם העמודים ברשות הרבים ותולין בהם המגרים פרקמטיא, ואצלם היו האצטבאות. והנה מדברי המחבר שלא זכר דין דבין העמודים, (נד) משמע דסבירא לה דבין העמודים עצמן נדון כרשות הרבים³⁹. נדעת הרמב"ם, אבל (נה) רב הפוסקים פסקו דגם בין העמודים, אף על גב דומנין דרדסי רבים, כיון שאין ההלוחף נוח כל כך, (נו) שהיו העמודים הרבה בארץ ורחב זה שלא כנגד זה, כפרמלית דמצי: (נא) והיא רחבה וכו'. והוא הדין (נז) לענין אצטננית: (נב) ארבעה וגבוה וכו'. דבאינה (נח) ורחבה ארבעה היא מקום פטור, ואם אינה גבוהה שלשה היא רשות הרבים, ואם גבוהה עשרה היא רשות היחיד, ובג"ל בסעיף י: (נג) ועד עשרה. ומרי (נט) בשאין רבים מכתפין עליה, דאי לאו הכי בתשעה, וכן מתשעה עד עשרה לדעת הנשאר אומרים בג"ל בסעיף י הו' רשות הרבים: (נד) כגון וכו'. ויש עוד (ס) פרוש ברש"י, כגון שהכניס הבית לתוכו והיחם מקרקעו לרשות הרבים⁴⁰; אי נמי בית שפניו עומד באלקסוף, שזוית אחד סמוכה לרשות הרבים והשניית משוכה מרשות הרבים לפנים, וזוית הבולטת מעצבת את הרבים מלבנם להדיא בתוך כניסה של חוב אחרת: (נח) ואין להם לחי וכו'. דאי (סא) הנה לחי הנה רשות היחיד גמור מן התורה לענין וריקה, שהחוקק מרשות הרבים לתוכה חוב, וגם שהנה מתר לטלטל בתוכה ככל רשות היחיד, דקניא לן לחי משום מחיצה, ואפלו אי הו' שם רק קורה דהו' רק משום הפך, על כל פנים לכלי עלמא רשות היחיד הוא לענין טלטול, לטלטל בתוכה כמו בשאר רשות היחיד. (סג) וכל זה הוא רק לדעת הרמב"ם, אבל לשאר פוסקים, על ידי שלש מחיצות נעשה רשות היחיד גמור מן התורה והחוקק מרשות הרבים לתוכה חוב, אלא לענין טלטול אטור מדרבנן כפרמלית: (נו) שהוא מקרה. דאינו דומה לדלי מדבר, שלא היה מקרה מלמעלה⁴¹. (נז) שיש בו ארבעה על ארבעה. דאי לאו הכי הו' מקום פטור, דקלמא בסעיף ט: (נח) ואינו גבוה עשרה. ואם היה בעצמות תשעה, עין לעיל בסעיף י: **טו** (נט) ויש בו ארבעה על ארבעה. הינו בחללו, דאי (סג) אין בחללו ארבעה על ארבעה חו אין (סד) על תוכו שם פרמלית: (ס) תוכו פרמלית. כיון דמפנינים (סה) אין המחיצות גבוהות עשרה: (סא) ועל גבו רשות היחיד. כיון שגבוהה שם עשרה: (סב) ואם חקק בו. כקרקע הבית בעמק להשלים שיהא גבה עשרה: (סג) אפלו באמצע רחוק וכו'. רוצה לומר, אפלו רחוק יותר משלשה טפחים דליקא למימר יהוה כלבו, אפלו הכי

שער הציון

(ז) לקמן סעיף יח: (נא) וכן כתב הרישב"א בערוכו כ"ב בשם הרמב"ן: (נב) מגן אברהם בשם הרמב"ם: (נא) ובמאירי משמע דמן התורה לא הו' רשות היחיד משום דבאגם אין המחיצות נפרות, עין שם: (נד) מן מוכח סכנת המגן אברהם שכתב דכרשות הרבים דמצי: (נח) הדין והרשב"א והרא"ש והטור ורבנו ירמיה, וכן הסכים במאירי וכתב שכן הוא סכנת רב הפוסקים: (נו) אקרא ורש"י שם: (ז) בית יוסף: (נח) בית יוסף. וברשב"א מסתפק, דאולי האצטבא שלפני העמודים אפלו באינה גבוה שלשה גס כן לא הו' רשות הרבים, דלא יחא תשמישתא שם (ס) וכמו שכתבנו לעיל במשנה ברוכה סעיף (ס) והובא הנ"כ מהג"ה גס כן פרוש זה בשם הרבה מהמפרשים: (סא) בית יוסף ושאר פוסקים: (סב) שם (סג) וכמו שכתבנו לעיל במשנה ברוכה סעיף קטן ג אחרונים, דלענין החלל לכלי עלמא בעיניו שיהא בו עשור ד' על ד' לבר המחיצות: (זד) ולענין גגו דלתו רשות היחיד, פשוט ומצטרף בה בשם אחרונים, על כל עמא אף עבי המחיצות: (סה) רש"י. וברבנו חננאל ור"ן אימא: כיון דלא חזי לריה על ידי המחיצה, כמי שאין לו מחיצות דמצי:

הַלְבוּת שֵׁפֶת סִימָן שֵׁמָה

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק טז]

אֶלֶּאֱמִינָא פִּינְהָא סְמוּכָה תוֹךְ שְׁלִשָּׁה טַפְחִים לְפָתְלָה⁽⁴³⁾.

הבית ככרמלית הרי זה מותר, וגם לפי הצד שמן התורה דינו כרשות היחיד ורק מדרבנן הוא כרמלית. לכאורה דינו דומה למוציא ממקום שהוא מוקף ג' מחיצות ושהוא רשות היחיד מן התורה לרוב הפוסקים] לכרמלית, שמבואר בביה"ל לקמן (סי' שמו ס"ג ד"ה ומותר) שמותר [וראה מה שכתבנו שם].

[משנב ס"ק טז]

אִין שֵׁיף שֵׁם פְּרָמְלִית לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרָה⁽⁴⁸⁾ וכו', וְהֶסְפִּים לְדִינָא עֲמֻקָּה⁽⁴⁹⁾.

48) בסברא זו שכיון שהגג מעל עשרה אינו כרמלית, מצינו שני לשונות בדברי הראשונים: א. שכיון שהגג מעל עשרה אינו יכול להיות כרמלית [לשון התוס' עירובין פט, ב ד"ה במחיצות]. ב. שכיון שהגג פרוץ לרשות הרבים מעל עשרה ושם אינו רשות הרבים אלא מקום פטור, אם כן הגג פרוץ למקום המותר [לשון תוס' רבינו פרץ שם צ, א].

49) ולקמן (סי' שנג ס"ק ח) סתם כדעה זו, שאין כרמלית למעלה מעשרה גם באופן שקרקע הכרמלית היא למעלה. ומי"מ אם שטח הגג הוא יותר מבית סאתיים אסור לטלטל בו, שדינו כדיון רחבה שהובא בשו"ע לקמן (סי' שנט ס"א), שכיון שלא הוקפה לשם דירה אסור לטלטל בה יותר מד' אמות כיון כרמלית. אמנם, אם יש לגג ארובה ד' על ד' טפחים מהבית, הרי נחשב הוא כחורי רשות היחיד ומותר לטלטל בו [וראה מה שכתב בזה החו"א או"ח סי' פט ס"ק י].

ואם קרקעית הגג אינה בולטת יותר ממחיצות הבית, מותר לטלטל בו אפילו אם שטח הגג יותר מבית סאתיים, כיון שמחיצות הבית נחשבות כמחיצות שנעשו לשם דירה, ואומרים גוד אסיק מחיצתא, וכמו שכתב במשנב לקמן (סי' שטב ס"ק כח) לגבי ספינה.

[ביה"ל ד"ה גג הבולט]

בְּפִתּוֹת מַד' טַפְחִים מְתוּרָה⁽⁵⁰⁾.

50) בפשוטו משמע מהמג"א, שדברי התוס' (עירובין פט, א ד"ה במחיצות, שהם מקור דבריו), הם באופן שהגג בולט מכל הרוחות או על כל פנים מב' רוחות, ואף על פי כן האיסור הוא רק מחמת שהגג פרוץ לחלק הבולט שרחב ד' טפחים. ולכן תמהו האחרונים על דבריו [כמבואר בהמשך דברי הביה"ל], למה הוצרכו התוס' לכתוב שהטעם לאסור הוא משום שהגג פרוץ לבליטה שהיא מקום האסור, הרי כיון שהגג בולט אין אומרים במחיצות הבית גוד אסיק, ואם כן נמצא שלגג עצמו אין מחיצות והוא אסור מצד עצמו, גם אם החלק הבולט אינו רחב ד' טפחים.

והשו"ע הרב (סכ"ג) יישב, שכיון שהבית שתחתיו הוא רשות היחיד, ורשות היחיד עולה עד לרקיע, לכן הגג נחשב לרשות היחיד גם ללא מחיצות. אכן, היינו רק לענין להחשיב את הגג מובדל מרשות הרבים, שלענין זה מועיל מה שהגג הוא המשך של הבית שמובדל מרשות הרבים, אבל לענין שלא יחשב הגג פרוץ לחלק הבולט לא מועיל מה שהבית שתחתיו הוא רשות היחיד, שהרי אין רשות היחיד שתחתיו משמשת להבדיל בין רשות היחיד שעל הגג לבליטה. ולכן אם יש בחלק הבולט ד' טפחים, הגג אסור. ודומה לזה כתב המהרש"א (עירובין שם).

והחיי אדם (כלל מז נשמת אדם ס"ק ד) ביאר, שהדין שצריך מחיצות ניכרות הוא רק מדרבנן, והצרכו כן רק לענין לגדור את הגג מרשות הסמוכה אליו, אבל לענין לגודרו מרשות הרבים **המשך במילואים עמוד 3**

[שעה"צ ס"ק טז]

וְדַעְתּוּ, דְּלִהְרִין מְצַטְרֵף גְּבֵה הַפְּתִילִים שֶׁמִּבְּחוּץ עִם הַתְּקִיקָה⁽⁴⁴⁾.

44) והחזו"א כתב (או"ח סי' טה ס"ק טט), שנראה שגם לדעת הרא"ש נחשב רשות היחיד אף שאין המחיצות הפנימיות סמוכות לחיצוניות זו לזו בתוך ג' טפחים [וראה שם מה שביאר בדברי הרא"ש]. אמנם כתב שם (ס"ק ע), שדין זה שמצטרפים ב' חלקי מחיצות אף שיש ביניהם יותר מג' טפחים הוא רק משום שיש תקרה מעליהם, אבל אם אין תקרה על המקום שבצידם, אין מצטרפים ב' חלקי מחיצות אם יש ביניהם יותר מג' טפחים. ונאם יש ביניהם מג' טפחים עד ד', הסתפק שם החזו"א, ומסקנתו במקום אחר (שם סי' קיא ס"ק ד) שמצטרפים, וכמו שכתב השו"ע הלכות (סי' שנח ס"ב), וראה גם בתיקון מבואות (פ"ד הע' 19).

[ביה"ל ד"ה תוכו כרמלית]

אֶבֶל בְּאֶמְתָּה קְטַמְפְּקָנָא אֹלִי מִן הַתּוֹרָה לְשׁוֹתֵי הַיְחִיד הָא⁽⁴⁵⁾.

45) והמלאה הרועים (חידושים על הרא"ש סי' יא) כתב, שודאי הוא רשות היחיד מן התורה. אמנם בשעה"צ לקמן (סי' תרכו ס"ק א) משמע שתוכו הוא כרמלית, וכן כתב החזו"א (או"ח סי' טה ס"ק טז), והזכיר כן מהסוגיא בשבת (ז, ב) ומהמהרש"א (שם).

[ביה"ל שם]

הֵינּוּ דְּאִסוּר לְהוֹצִיא דְּרִיךְ אֶרֶבֶת הֶגְגְּ לְמַעְלָה עַל הֶגְגְּ⁽⁴⁶⁾.

46) לכאורה מדובר דוקא באופן שהארובה אינה רחבה ד' על ד' טפחים, כי אם היא רחבה ד' על ד' יחשב הבית כחורי רשות היחיד מחמת מה שהוא פתוח לגג שהוא רשות היחיד, וכמבואר בשו"ע לקמן (ט"ז) שגג שהוא כרמלית שעשו ארובה מהבית אליו, נעשה הגג לחורי רשות היחיד, וכתב הביה"ל שם (ד"ה ואם) שמדובר בארובה שרחבה ד' על ד' טפחים. ואף שיש לחלק שדוקא גג נעשה חורי רשות היחיד לבית, כיון שהבית הוא העיקר והגג נטפל אליו, אבל בית אינו נעשה טפל לגג, מי"מ יתכן שכיון שקרקע הגג היא רשות היחיד, הבית שאין גובהו י' טפחים טפל אליה, וכמו שמבואר בחזו"א (או"ח סי' טב ס"ק יב-יג), והארכנו בזה לעיל במשנב ס"ק ג) לגבי חוליות הבור, שאם על גבי החוליה העומד מרובה על חלל הבור [שאו אין צורך לטעם שיכול להניח עליה דף ולהשתמש על גביו כדי שיעשה מקום זה לרשות היחיד], נעשה הבור חורי רשות היחיד לגבי החוליה שהיא רשות היחיד, כיון שאו השימוש למעלה הוא העיקר, וכן כאן עיקר השימוש הוא בגג. ויתכן שיש לחלק בין בור שהוא טפל למה שעליו, לבין תוך הבית שאינו טפל לגג.

[ביה"ל שם]

או לְשׁוֹתֵי הַיְחִיד שְׁתֵּיהֶם סוּמָף⁽⁴⁷⁾.

47) ולענין להוציא משם לכרמלית אחרת, לפי הצד שמן התורה דין

הלכות שבת סימן שמה

קצט

באר הגולה

ר ערבין צ"ב
ז ורא"ש שם ח טור
ט טורבין פ"ו י טור
והרב הפניני כ שבת
ד' ל שם ק' והרב
חסידא ורביה' הרי"ף
ורא"ש ונבקים
בסוף יד

מן הפתלים, נעשה פלו רשות-היחיד: טז (סד) *אג (סה) הובלט על מחיצות הבית בענין שאין מחיצות הבית נפרות לעומד על הגג, הוי פרמלית (סו) ואפלו הוא גבוה ורחב הרבה; *אם (סז) חלון פתוח לו מן הבית הוי פרשות-היחיד. (סח) וכן זיוון הובלטים מן הפתל ויש בהם ארבעה על ארבעה, הוי פרמלית, "אלא-אם-כן חלון הבית (סט) פתוח להם: יז (ע) *חורי פרמלית אינם בכרמלית, 'אלא הם גדונים (עא) לפי גבהם ורחבם: יח (עב) גדר פרמלית, (עג) שלא יהא פחות מארבעה על ארבעה ואינה תופסת אלא עד עשרה, (עד) ולמעלה מעשרה הוי מקום-פסור. לוימים ונחלים, (עה) ממניא משחינין, הלכך הנוטל מהם מעל-פני המים, עד עשרה באויר (עו) הוי פרמלית, (עז) למעלה מעשרה באויר הוי מקום-פסור: הגה ב"ר (עח) העומד

באור הלכה

לרשות הרבים אינו חב, אבל באמת מספיקא אולי מן התורה רשות-היחיד הוא⁴⁵ אלא דרכנו גורו דלחיי פרמלית לחמרא, שלא יטלטלו בו אלא בארבע אמות אפלו רחב הרבה, וכמו שמסים האמרא וקוצת אסמקא לזה, מדלא קאמר הגמרא בקצור: תוכו פרמלית ועל-גבוי רשות-היחיד; ומה דכתב המסבר 'תוכו פרמלית, הינו דאסור להוציא דרך אבית הגג למעלה על הגג⁴⁶ או לרשות-היחיד שהיה סמוך⁴⁷ * אג הובלט וכד'. הנה המגן-אברנים בסימן שער סעף-קטן ה הביא דעת התוספות דנוקא בשבולט הגג לחוץ כשעוד ד' פסחים, דאז יש על אותו השטח שם פרמלית, ומיילא אסור בטלטול פל הגג משום דנפרץ במלואו למקום האסור; אבל בפחות מר' פסחים מתר⁴⁸ על הכליטה וכל-שכן בכל הגג ונחבי' שכן הוא גב' כפן הרא"ש, ובאמת ברא"ש לא משמע פן, וכבר השינו כנה הבית-מאיר וכן בנתיבי-חיים. אבל משתימת הפוסקים משמע דאפלו בולט הגג משהיה⁴⁹ לחוץ לפתלים אסור כל הגג בטלטול⁵⁰, משום דכיון שקלמעה על הגג אין המחיצות נפרות אינו רשות-היחיד ופמ"ג]. אכן במשנה ברורה הבאתי דעת הגר"א ואלה רבה דמתירין בכל גוני אס'ן על-פל-פנים באין הכליטה רחב ד' פסחים, בגוראי יש לסמוך להקל בטלטול: * ואם חלון פתוח וכד'. ברא"ש איתא כשהחלון מחזיק ד' על ד', וכן כתב השלחן-ערוך בסימן שער: * חורי פרמלית אינם בכרמלית. ואפלו למה שפסק בהג"ה בסעף יח דאין מקום-פסור בכרמלית משום דמציא מין את מינו, יש לחלק, דשם המקום-פסור הוא באמצע הכרמלית⁵¹ והפרמלית מקיפו בכל צד, מה שאין כן הכא, וכן פסק הגר"א, עין שם:

משנה ברורה

סגי. והטעם, דגבי שבת עקר הקפיא שיהא הרשות שבתוכה משמרת על-ידי המחיצות המקיפים אותה, וכיון שהפתלים מבחוץ גבוהים עשרה טפחים, וכתוף הגמא נמי יש גבה עשרה טפחים עד הקורה, מקרי הגמא רשות-היחיד גמורה, ואשר צדדי התקק שסביב הגמא מקרי חורי רשות-היחיד, דכרשות-היחיד דמה, כדלעיל בסעף ד' ראו"ש]. ומדכריו משמע, דאם לא היו הפתלים גבוהים עשרה טפחים מבחוץ אז (סו) לא הוי רשות-היחיד אלא-אם-כן הגמא סמוכה תוף שלשה טפחים לכתל⁴³, דאמרין לבוד, ודורי היא גבוהה עשרה טפחים [מ"א]; ובאליה נכנס (סו) מסתפק בזה: טז (סד) גג וכו'. כעין גג שלנו: (סה) הובלט וכו'. הטעם, דמה שנעשה הגג רשות-היחיד, הינו משום דאמרין גוד אסיק מחיצות התחתונות למעלה ונמצא הבית סוף למעלה מארבעה צדדין, וזה לא שרף אלא היא שהמחיצות נפרות לעומד על הגג, מה שאין כן כשהגג מכסה על המחיצות לא שרף גוד אסיק, ומיילא כיון דאין לו מחיצות אינו רשות-היחיד, ואסור לטלטל עליו פי אם בתוף ארבע אמות, כשאר פרמלית: (סו) ואפלו הוא גבוה וכו'. והא דאיתא לקמן בסעף יח דאין פרמלית תופס רק עד עשרה, ולמעלה הוי מקום-פסור, אז נוקא היא שהפרמלית מתחלת ממקום הנמוך, מן התרוע, או פרמלית עלה מחמת שאין לה מחיצות כשאר רשות-היחיד, חל עלה שם פרמלית אף שגבוה יותר מעשרה מן הארץ. ומהו, זה פשיטא דעל הגג גופא אינו תופס שם פרמלית על איוויו רק עד עשרה טפחים, כדן בקצתה]. ועין באליה רבה שפסקה על פסק השלחן-ערוך, וכן הגר"א בבאורו הביא (סח) מכמה ראשונים דפליגי על דין זה וסביר דבכל גוני אין שרף שם פרמלית למעלה מעשרה⁴⁸, וכן לענין זיוון המבאר לקמה, גם-כן דעתם דבכל גוני אין עליהם שם פרמלית כיון שהוא למעלה מעשרה, והסכים לדעת עמיהם⁴⁹: (סז) חלון פתוח לו. לנג, דאפשר להשתמש על הגג דרך שם, לכן נחשב כל הגג כחורי רשות-היחיד: (סח) וכן זיוון וכו'. רוצה לומר, אף שהם גבוהים למעלה מעשרה, כיון שאין עליהם מחיצות סביבם, דין פרמלית עליהם ואסור להניח מרשות-הרבים וכן מרשות-היחיד עליהם: (סט) פתוח להם. דאז נחשבים הזיונים כחורי רשות-היחיד: יז (ע) חורי פרמלית. הינו חורים שקלפי פרמלית, (סט) בגוד בית הסמוך להקצה ויש בכתלה לחוץ הפתוחים לנקעה, (עו) ומזרי שאינם עוברים מעבר לעבר, דאי לא הכי הוי חורי רשות-היחיד, וכדלעיל בסעף-י קטן ט. עין שם במשנה ברורה ונחבי' הנו, הינו, (עא) דאם רחבים ארבעה על ארבעה משלישה פסחים ועד עשרה, הוי פרמלית, ואם לא, הוי מקום-פסור, ואפלו הן גבוהין מן הארץ למעלה מעשרה. וכל זה ששקבנה ארבעה על ארבעה פחות משלישה, אף שאין בו ארבעה על ארבעה יש להם דין פרמלית, דהשויבין כקרקע הסמוך להן, וכדלעיל בסעף יג לגבי חורי רשות-הרבים: יח (עב) גדר פרמלית וכו'. רוצה לומר, כלל דין פרמלית: (עג) שלא יהא וכו' ואינה תופסת וכו'. דאקלו בה (עג) מקלי רשות-הרבים ומקלי רשות-היחיד: מקלי רשות-הרבים, דאינה תופסת אלא עד עשרה טפחים, וכדלעיל בסעף יב ואלא הוי פרשות-היחיד דעולה עד לרקיע, כדלעיל בסעף הו, ומקלי רשות-היחיד, דלא יהא פחות מארבעה טפחים על ארבעה טפחים, וכדלעיל בסעף ב, דאם העמוד מחזיק פחות מזה הוי מקום-פסור, וכדלקמה בסעף יט: (עד) ולמעלה מעשרה וכו'. רוצה לומר, שאם העמוד היה רחב ארבעה על ארבעה פחות מעשרה בגבה, שיש עליו דין פרמלית, וקלט (עג) מן האויר שעליו למעלה מעשרה, מתר להוציא לרשות-הרבים או לרשות-היחיד, דהרי קלט ממקום-פסור, וכן אם נעץ קנה בראש העמוד ועל-ידי-זה נעשה גבוה למעלה מעשרה, (עד) הוי נמי מקום-פסור ומתר לקח מרשות-הרבים ומרשות-היחיד ולהניח עליו: (עה) ממניא משחינין. רוצה לומר, שאין מודדין העשורין משם לרשות-היחיד ומרשות-הרבים, אלא משפת המים למעלה: (עו) הוי פרמלית. ואסור לטלטל שם ארבע אמות וכן להוציאן משם לרשות-היחיד ולרשות-הרבים: (עז) למעלה מעשרה וכו'. רוצה לומר, שאם רוצה לטלטל המים שנטל מעל-פני המים ולהוליכו ארבע אמות באויר למעלה מעשרה, מתר, דהרי הוא מוליך במקום-פסור: (עח) העומד בכרמלית. דאלו היה עומד ברשות-הרבים היה נחשב מקום-

שער היצוין

(סו) הינו אפלו על גג לא הוי רשות-היחיד: (סו) ודעתו, דלהר"ן מצטרף גבה הפתלים שמבחוץ עם התקעה⁴⁴ שבתוך הגמא לשעור עשרה בכל גוני: (סח) ממסקנת התוספות והרמב"ם והרשב"א. ועין בסימן שג שהביא שם אזהה מסימן שגא שם דעת המחבר כן יהוא ונלפי זה, על-דברך שחנור בו מההוא דהכא: (סט) ואף שרש"י בערוכין פ"ו עמוד ב פרש הסמוך לקרפף, הינו הך: (ע) רשכ"א, והוא בבית-חיים ברש היסוק: (עא) על משמע פשוטקס; (עב) גמרא: (עג) רש"י: (עד) ולא הוי פרשות-היחיד, דקמא לו דאם נעץ קנה לראש עמוד שגבוה עשרה יש עליה דין רשות-היחיד עד לרקיע כדלעיל בסעף-קטן יב, דהכא אקלו בה רבנו:

מילואים הַלְבוּת שֶׁבֶת סִימָן שְׁמָה המשך מעמוד קצט

רחות נחשב רשות היחיד ומותר לטלטל בו, כיון שאינו פרוץ אלא למקום פטור. ולדעת האבן העזר (עירובין פט, א) והיד אפרים (סי' שענ"ה), באופן זה גם הבליטה דינה כרשות היחיד מדין חורי רשות היחיד.

[ביה"ל שם]

אָסוּר כִּל הֶגֶגְ בְּטִלְטֵל⁵².

(52) החזו"א כתב (שם), שאם הבליטה אינה רחבה יותר מחצי טפה, ודאי שאין הגג נחשב ככרמלית, ומחצי טפה ועד ד' טפחים יש להסתפק אם דינו של הגג ככרמלית או כרשות היחיד.

[ביה"ל ד"ה חורי כרמלית]

יש לחלק, דָּשֵׁם הַמְקוּם־פֶּטוּר הוא בְּאֶמְצֵעַ הַפְּרָמְלִית⁵³.

(53) ליישב את קושית הביה"ל, כתב החזו"א (א"ח סי' צו ס"ק יג ד"ה שם) שדברי השו"ע שחורי כרמלית אינם ככרמלית אלא הם מקום פטור, נאמרו באופן שאין ברוחב החור הפונה לכרמלית ד' טפחים, דברי הרמ"א להלן (סי' ט"ט) שהביא דעה שאין מקום פטור בכרמלית, נאמרו באופן שהמקום פטור פתוח אל הכרמלית ברוחב ד' טפחים [אלא שאין אורכו ד' טפחים, ולכן אין בו שיעור רשות של ד' על ד' טפחים להחשב רשות לעצמו]. ובאופן זה אומרים שמצא מין את מינו, והכרמלית מצטרפת אל המקום פטור להשלים את שיעורו.

אמנם במקום אחר (שם סי' עג ס"ק ד) כתב, שלדעה זו שהביא הרמ"א אין מקום פטור בכרמלית אפילו אם המקום פטור אינו פתוח כלל לכרמלית, וכן כשאין ברוחב הפתח ד' טפחים [הובאו דבריו בהערה הבאה]. השו"ע הלכות (סוף סלי"ט) יישב, שיש לחלק בין חור שהוא מוקף מחיצות מכל צדדיו, ולכן אין הכרמלית מצטרפת להשלים את שיעורו אלא אם כן היה פתוח לה ברוחב ד' טפחים, לבין שאר מקום פטור, שגם אם אינו פתוח כלל לכרמלית דינו כמקום פטור.

שתחתיו לא צריך מחיצות ניכרות. אלא די במחיצות שתחת הבליטה שהם גדרות ומבדילות את הגג מרשות הרבים.

ויתכן שיש נפקא מינה בין שני הפירושים בעיר היושבת על צוק [שכתליו הם בגובה עשרה טפחים] וגג הצוק בולט לכיוון העמק ואין בבליטה ד' על ד' טפחים, שלדברי החיי אדם מותר לטלטל בעיר שעל גבי הצוק, כיון שאין הבליטה אסורה שהרי אין בה ד' על ד' טפחים, ועל גבי הצוק מותר לטלטל משום מחיצות פני הצוק אף שאינן ניכרות. אבל לדעת השו"ע הרב, באופן זה מודה המג"א שכל הגג אסור משום שאין מחיצותיו ניכרות, שהלא כאן אין רשות היחיד תחתיו שנאמר שרשות היחיד עולה עד לקריע. [וללהלכה, מבואר מדברי הביה"ל שהקל בבליטה שהיא פחות מר' טפחים רק בצירוף דעת הגר"א שפסק שאין כרמלית מעל עשרה, ואם כן אין ללמוד מזה להקל בעיר היושבת על צוק שגגו בולט, שהרי שם אי אפשר לצרף סברא זו].

והיד אפרים יישב את דברי המג"א, שמדובר בגג שהיה פרוץ רק ברוח הרביעית, וכמו שיבואר בהערה הבאה.

[ביה"ל שם]

דָּאָפְלוּ בּוּלְט' הֶגֶגְ מְשֻׁהָ⁵¹.

(51) וכן דעת התוספת שבת (סי' שעד ס"ק יא) והבית מאיר (סי' שעד ס"ה) והחזו"א (א"ח סי' קד ס"ק ו), שבאופן שהגג בולט מעט אי אפשר לומר 'גוד אסיק' ואין הגג נחשב לרשות היחיד, ולכן חלקו על המג"א, ופירשו שאפילו אם אין הבליטה רחבה ד' טפחים נחשב הגג לכרמלית [החזו"א (שם) הסתפק אם בליטה שאינה רחבה ד' טפחים נגזרת אחר הרשות, וכדלהלן].

וכל זה הוא דוקא אם הגג בולט על כל פנים משתי רחות, אבל אם הגג בולט רק מרוח אחת ואין רוחב הבליטה ד' טפחים, כתב התוספת שבת (שם) שהבליטה נחשבת למקום פטור, ושאר הגג שיש לו מחיצות מנ'

הַלְבוּת שֶׁבֶת סִימָן שְׁמָה המשך מעמוד 400

בתוך המנעול, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כז) שמותר לפתוחם בשבת על ידי שמתחילה יעמוד על האסקופה שהיא כרמלית, ויסיר מבטרו את החגורה שעליה המפתח ויניס את המפתח לחור המנעול, ויניח את החגורה מידו, ושוב יתפוס את החגורה בידו האחת ויפתח את הדלת בידו השנית, ויכניס את ידו לפנים וידאג לכך שכשתיסגר הדלת שוב לא תינעל [על ידי הזזת הכפתור המיועד לכך כמצוי בהרבה דלתות]. ושוב יעזוב את הדלת עד שתיסגר מאליה, ויוציא את המפתח וילבש את חגורתו ויכניס לבית.

וטעם ההיתר, משום שכשהדלת נעולה נחשב חור המנעול למקום פטור, משום שברוך כלל הוא גבוה י', ואף אם אינו גבוה, הרי חורי כרמלית דינם כמקום פטור [כמבואר בשו"ע לעיל סי' שמה ס"ז], ולכן אף שפסק השו"ע (כאן ס"א) שאסור להחליף ברשויות דרבנן [להוציא מרשות לרשות על ידי הנחה במקום פטור בינתיים], מ"מ כיון שעושה כן כשאוגדו בידו יש להקל, ואף לדעת הרמב"ם (פ"ג מה"ל שבת הי"ד) שדין אוגדו בידו נאמר רק אם על ידי האגד יכול למשוך ולהחזיר את כל החפץ אליו, מ"מ כאן יכול על ידי משיכת החגורה לסגור את הדלת, ושוב יחזור המפתח למקום פטור. [ובספר חכמת הלב (פ"א דרכי שלום ס"ק צד) הקשה על דבריו, שלא מצינו שהתירו חכמים להחליף דרך מקום פטור על ידי תרי דרבנן, והוכיח כן ממה שכתב הבית מאיר (ס"א) שלא התירו להחליף אפילו על ידי שני אנשים. אמנם במשנ"ב לקמן (סי' שנה ס"ק ו) השע"צ (סי' ק) כתב, שלפי הרבה אחרונים יש להקל

משום מכניס מכרמלית לרשות היחיד, משום שאי אפשר להשתמש בחור זה מבפנים אלא מבחוץ, ולכן אינו נחשב כחורי רשות היחיד.

ומשמע מדבריו, שאם יכול להשתמש בחור זה גם מבפנים, נחשב החור כרשות היחיד, ואסור להכניס את המפתח לשם. ואפילו לדעת הנו"ס שהביא המשנ"ב לעיל (סי' שמה ס"ק ט), שהמכניס מרשות הרבים לתוך החור אינו חייב אלא אם כן החור רחב ד' על ד' טפחים, יתכן שחור המנעול נחשב כחורי רשות היחיד אף על פי שאינו רחב ד' טפחים, משום שמחשבתו להניח את המפתח דוקא בחור המנעול כדי לפתוח את הדלת, מחשיבה את החור כאילו הוא רחב ד' טפחים [והוא כעין המבואר בתוס' עירובין ט, א ד"ה זרק ושבת ד, ב ד"ה אלא, שכבריהם פסק המשנ"ב לקמן סי' שט ס"ק ט, וביה"ל שם ס"ב ד"ה וישתין]. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כז) שאם המנעול מפולש יש לאסור מדין חורי רשות היחיד. מאידך, בספר חכמת הלב (פ"א דרכי שלום ס"ק צד) כתב, שבמנעולים המצויים בימינו אורך החור הוא יותר משיעור אורך שני מפתחות, ואם כן נמצא שכשכניס מפתח מבפנים אינו משתמש באותו חלק משתמש כשכניסו מבחוץ, ואם כן החור שבחוץ שפתוח לכרמלית או לחצר נחשב למקום פטור, ומותר להכניס לשם מהכרמלית או מהחצר.

[משנ"ב שם]

וְלֹא יִפְתַּח הַדְּלָתָא עַד שֶׁיִּסְרֵי הַמְּפָתָח⁵⁰.

(20) ולענין מנעולים שאי אפשר לפתוח את הדלת אלא כשהמפתח